

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

СТРАТЕГІЯ

РОЗВИТКУ ВИКЛАДАННЯ, ВИВЧЕННЯ ТА ВИКОРИСТАННЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою Державного університету
економіки і технологій

(протокол від 26.10.2023 р. №4)

Голова Вченої ради Державного
університету економіки і технологій

А. ШАЙКАН

Введено в дію наказом
від 26.10.2023 р. № 174

Кривий Ріг
2023

ЗМІСТ

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ.
2. МЕТА СТРАТЕГІЇ.
3. ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ.
4. РІВНІ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ.
5. СТРУКТУРНА СХЕМА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ.
6. ПРОФЕСІЙНО-МОВНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ТЕХНОЛОГІЇ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ.
7. ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ.

1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Стратегія розвитку англійської мови у Державному університеті економіки і технологій (далі, ДУЕТ) націлена на комплексну модернізацію процесу забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови на всіх рівнях вищої освіти. Дана стратегія ґрунтується на принципах державної освітньої політики та визначає, з позицій нового методологічного підходу, мету та зміст навчання і викладання англійською мовою у відповідності із міжнародними стандартами.

Ідею Стратегії представлено у формі багаторівневої моделі, яка забезпечує єдність, наступність і неперервність процесу розвитку вивчення та викладання англійської мови в ДУЕТ. Вивчення англійської мови й організація процесу викладання англійською мовою навчальних дисциплін пов'язані з інтернаціоналізацією діяльності ДУЕТ та здійснюється відповідно до «Концептуальних засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти», які розроблено у партнерстві з Британською Радою, а також основних принципів законопроекту «Про застосування англійської мови в Україні», рекомендацій Ради Європи з мовної освіти (CEFR), Європейської довідкової рамки ключових компетентностей для навчання впродовж життя та наказу Міністерства освіти і науки України від 25.07.2023 за № 898 щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України.

Збільшення ролі іноземної мови не тільки як засобу комунікації, а як інструменту професійного спілкування та способу досягнення певного соціального рівня, а також володіння однією або навіть декількома іноземними мовами фахівцем будь-якої галузі та спеціальності не викликає жодних сумнівів. Іноземна мова стає засобом підвищення рівня знань у межах своєї спеціальності та формування професійної спрямованості здобувачів вищої освіти. У зв'язку із цим зростає значущість вивчення іноземних мов, формування комунікативної компетентності здобувачів вищої освіти. На сьогодні іноземна мова зі спеціальності дедалі більше перетворюється в мову для спеціальності і має відповідати загальноєвропейським вимогам для досягнення загальноприйнятих кваліфікаційних рівнів і набуття здобувачами вищої освіти соціальних навичок (soft skills), які забезпечують спілкування й ефективність комунікації майбутніх фахівців у межах європейського освітнього простору.

Глобалізаційні тенденції розвитку сучасного суспільства ставлять нові вимоги перед освітою, що відіграє вирішальну роль у становленні молодого людини.

Інтеграція України у європейський та світовий простір зумовлює нове бачення основної мети викладання іноземних мов в Університеті. Інтеграційні процеси вказують насамперед на зміну статуту навчальної дисципліни «Іноземна мова». Іноземна мова сьогодні це обов'язковий інструмент інженерів, економістів, менеджерів, психологів, правознавців, маркетологів та інших. Іноземна мова повинна стати структурним компонентом моделі підготовки фахівців з вищою освітою нового покоління.

Сучасний ринок праці пред'являє до випускників ДУЕТ певні вимоги з точки зору іноземної мови:

- мати фундаментальні знання в професійній сфері;
- бути здатним встановлювати міжнародні зв'язки в професійній галузі;
- володіти інструментарієм отримання знань;
- володіти навичками та вміннями усної та письмової мови з однією або двох іноземних мов;
- вміти працювати з науковими працівниками, закордонними вченими та фахівцями, іншомовною пресою, монографіями, та іншими джерелами інформації.

Сутність Стратегії викладання іноземних мов полягає в покращенні підготовки випускників Університету з метою створювати та формулювати свої технічні думки та міркування за допомогою іноземної мови.

Впровадження Стратегії розраховано на п'ять років і розпочинається з 2023/2024 навчального року.

2. МЕТА СТРАТЕГІЇ

Метою Стратегії є забезпечення комунікативних потреб учасників освітнього процесу для здійснення академічної і професійної діяльності. Мета Стратегії передбачає вирішення наступних завдань:

1) створення організаційних і дидактичних умов для забезпечення професійно орієнтованих мовних (мовленнєва, соціокультурна, соціолінгвістична, дискурсивна та стратегічна компетентності) потреб учасників освітнього процесу;

2) підвищення рівня академічної мобільності та конкурентоспроможності на національному і міжнародному рівнях учасників академічного процесу;

3) забезпечення доступу до навчання за програмами подвійних дипломів;

4) координація навчання та викладання навчальних дисциплін англійською мовою;

5) розвиток професійних умінь викладачів англійської мови;

6) розвиток іншомовної компетентності науково-педагогічних працівників, що викладають англійською мовою фахові дисципліни на немовних спеціальностях;

7) визначення/підтвердження рівня володіння мовою здобувачів освіти, які навчаються на немовних спеціальностях, до того, як вони вивчатимуть дисципліни англійською мовою;

8) запровадження нових форм спільного професійного розвитку і формування педагогічних навичок, що відповідають потребам науково-педагогічних працівників, які викладають «English for Special Purposes» - фахову англійську мову (ФАМ), англійську мову спеціальності (АМС) і фахові дисципліни англійською мовою (ФДАМ). Сучасні вимоги до освітніх і професійних складових підготовки фахівця, що визначаються стандартами вищої освіти, орієнтуються на міжнародні вимоги щодо набору відповідних фахових і загальних компетентностей. Саме тому англійська мова має входити до переліку обов'язкових компонентів усіх освітніх програм Університету за першим (бакалаврським), другим (магістерським) і третім (освітньо-науковим) рівнями вищої освіти.

3. ПРИНЦИПИ НАВЧАННЯ

Принципи навчання англійської мови базуються на Загальноєвропейських рекомендаціях із мовної освіти та спрямовані на досягнення академічної мобільності здобувачів вищої освіти і викладачів, їх успішної адаптації на європейському та світовому ринках праці. Вони передбачають:

- реалізацію компетентнісного підходу, що передбачає здатність особи діяти в різних проблемних ситуаціях, використовуючи отримані знання, уміння та навички;

- професійну спрямованість навчання англійської мови на формування готовності здобувачів вищої освіти і викладачів до іншомовного спілкування в конкурентних професійних, ділових, наукових сферах і ситуаціях; - активність або персональну відповідальність суб'єктів освіти за свій освітній і професійний розвиток;

- прозорість і відповідність навчальних курсів, програм, критеріїв оцінювання, що реалізуються, міжнародним стандартам навчання та оцінювання досягнень у форматі міжнародних екзаменів (Artis, BEC, CAE, IELTS)¹;

---

¹ Artis – комп'ютеризоване тестування з англійської мови, яке проводить Британська Рада. Artis складається з п'ятих частин: читання, письмо, слухання, усне мовлення та граматики й словниковий запас. Результати цього тестування відповідають ЗЕР, а кандидати отримують оцінку за шкалою ЗЕР як за кожен частину, так і загальну оцінку за весь тест.

BEC – Business English Certificate – Сертифікат з ділової англійської мови: Британський іспит з ділової англійської мови.

- системність у навчанні, яка полягає в організації процесу вивчення англійської мови на основі єдиної нормативної бази, чітко визначених кількісних і якісних потреб, координацію заходів, структурування курсів за рівнями підготовки та спеціалізаціями, стандартизацію змісту навчання і контролю ефективності підготовки;

- послідовність у викладанні, яка полягає у тому, що кожен наступний ступінь навчання англійської мови базується на досягненні цільового рівня попереднього ступеня;

- автономність учасників освітнього процесу, яка полягає у тому, що суб'єкти несуть відповідальність за результати навчальної діяльності, мають можливості щодо вільного вибору програм, навчально-методичного забезпечення та технологій навчання.

- міждисциплінарну інтеграцію навчання іноземним мовам у співпраці з викладачами професійно-орієнтованих та спеціальних дисциплін. Викладачі кафедр іноземних мов надають студентам не тільки знання з іноземної мови, але й сприяють спеціальній підготовці майбутнього фахівця, враховуючи під час навчання особливості основної професії студента.

4. РІВНІ ВОЛОДІННЯ ІНОЗЕМНОЮ МОВОЮ

Стратегія враховує рівні володіння іноземною мовою у тому вигляді, в якому вони конкретизовані у загальноєвропейських рекомендаціях.

Елементарний користувач	A	A1 – початковий A2 – середній
Незалежний користувач	B	B1 – рубіжний B2 - просунутий
Досвідчений користувач	C	C1 – автоматичний C2 – компетентний

Введення рівнів в практику викладання має підняти якість вивчення та викладання іноземної мови, а також зробити оцінювання рівня володіння іноземною мовою прозорим і таким, що визначається у широкому європейському форматі.

Вступний рівень. Відповідно до загальноєвропейських рекомендацій рівень володіння іноземною мовою випускників загальноосвітніх навчальних закладів має відповідати рівню B1, але, враховуючи воєнний стан і дистанційне навчання в більшості шкіл, очікується, що вступний рівень абітурієнтів може бути нижчим рівня B1.

Стратегія викладання іноземної мови передбачає дворівневий порядок навчання нормативного курсу та забезпечує можливість реалізації навчання іноземної мови залежно від вхідного рівня іншомовної комунікативної компетенції студентів:

- початковий рівень (в межах A1-A2);
- основний рівень (в межах рівнів A2-B1).

Дворівневий порядок дозволяє за час навчання іноземної мови заповнити прогалини у вивченні або викладанні іноземної мови.

Згідно з європейськими стандартами володіння мовою, мінімально прийнятним РВМ (рівень володіння мовою) для бакалавра є B2 (Незалежний просунутий користувач). Разом з усіма іншими професійними вміннями, випускник з РВМ B2 має бути здатним ефективно спілкуватися англійською мовою у професійному середовищі, щоб:

CAE – Certificate in Advanced English – Сертифікат про високий рівень володіння англійською мовою: Британський іспит для отримання сертифікату про володіння англійською мовою на рівні C1 за шкалою ЗСР.

IELTS – International English Language Testing System – Міжнародна система тестування англійської мови: Британський іспит з англійської мови, який оцінює рівень володіння мовою за дев'ятибальною шкалою. Його часто складають при вступі до університету та у професійних цілях.

- обговорювати навчальні та пов'язані зі спеціальністю питання для того, щоб досягти порозуміння зі співрозмовником;
- готувати публічні виступи з галузевих питань, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації й адекватні форми ведення дискусій і дебатів; -знаходити нову текстову, графічну, аудіо- та відеоінформацію, що міститься в іншомовних галузевих матеріалах (як у друкованому, так і в електронному варіантах), користуючись відповідними пошуковими методами і термінологією;
- аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань і прийняття професійних рішень;
- писати професійні тексти і документи англійською мовою з галузевих питань;
- писати ділові та професійні листи, демонструючи міжкультурне розуміння та попередні знання у конкретному професійному контексті;
- перекладати англійські професійні тексти українською мовою, користуючись двомовними термінологічними й електронними словниками та відповідним програмним забезпеченням.

Для успішного вивчення курсу англійської мови професійного спрямування вихідний РВМ студента має бути не нижче B1+10.

Цільовий рівень володіння іноземною мовою (B2) забезпечує академічну й професійну мобільність фахівця і є рекомендованим для вступу до магістратури. Для магістра та доктора філософії цільовим РВМ є B2+, що забезпечує ефективне функціонування випускника в академічному та/або професійному середовищі. Водночас, згідно з результатами нещодавніх досліджень поточного стану вивчення та використання англійської мови в Україні², однією з ключових перешкод на шляху формування цільових РВМ у закладах вищої освіти є недостатній рівень мовної підготовки вступників на навчання на бакалаврський та магістерський рівні. Так, хоча цільовий рівень володіння англійською мовою серед випускників шкіл відповідно до чинних навчальних програм з іноземних мов¹² становить не нижче B1, значна їх кількість не досягають зазначеного рівня, внаслідок чого до системи вищої освіти часто потрапляють абітурієнти з низьким вхідним РВМ. Для розв'язання проблеми так званої «мовної нерівності» вступників, забезпечення ефективності здобуття вищої освіти та досягнення цільового рівня володіння англійською мовою серед випускників не нижче B2 у спільному проєкті Концептуальних засад державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти МОН України та Британська Рада рекомендують визначити компетентність із володіння англійською мовою обов'язковою на рівні B2 для всіх спеціальностей бакалаврського рівня, на рівні B2+ з академічним компонентом для всіх спеціальностей магістерського рівня та на рівні B2+ з академічним компонентом для докторів філософії.

4. СТРУКТУРНА СХЕМА ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ КОМУНІКАЦІЇ АНГЛІЙСЬКОЮ МОВОЮ

Для встановлення вхідного РВМ серед здобувачів вищої освіти, які вступили на навчання за освітніми програмами першого (бакалаврського) рівня, проводиться діагностичне тестування, результати якого визначають структурну конфігурацію та змістове наповнення навчальних курсів іноземної мови. Для досягнення випускниками Університету цільового рівня володіння іноземною мовою на кожному з рівнів вищої освіти до освітніх (освітньо професійних та освітньо-наукових) програм включається відповідний набір освітніх компонент. На першому (бакалаврському) рівні на опанування курсу «Іноземна мова» відводиться до 12 кредитів ЄКТС, дисципліна викладається з 1 по 4 семестр (2 семестр – залік, 4 семестр – атестаційний екзамен).

Для подальшого поглиблення мовленнєвих компетентностей здобувачів вищої освіти ОС «Бакалавр» з 5 по 8 семестр викладається нормативна дисципліна «Фахова англійська мова» до 10 кредитів ЄКТС з 5 по 8 семестр (6 семестр – залік, 8 семестр – атестаційний екзамен).

На другому (магістерському) рівні до переліку обов'язкових дисциплін циклу загальної підготовки включається дисципліна «Іноземна мова професійного спрямування» у обсязі 5 кредити ЄКТС.

На третьому (освітньо-науковому) рівні до переліку обов'язкових дисциплін циклу загальної підготовки включається дисципліна «Англійська мова наукового спрямування» у обсязі 6 кредитів ЄКТС.

Опанування компетентностей професійної комунікації англійською мовою здобувачами першого, другого і третього рівнів вищої освіти тако здійснюється шляхом викладання англійською мовою фахових освітніх компонентів. Наприклад, здобувачі можуть обрати англійські курси фахових дисциплін: «Європейська інтеграція» (бакалаврський рівень), «Глобальна економіка» (магістерський рівень).

Поглиблене вивчення англійської мови передбачено для здобувачів освітніх програм за спеціальностями 291 Міжнародні відносини, суспільні комунікації та регіональні студії, 292 Міжнародні економічні відносини, які також мають можливість опановувати частину освітніх компонентів англійською мовою (наприклад, «Міжкультурна комунікація», «Ділові комунікації та культура мовлення» та ін.).

Як обов'язкова форма контролю в робочих програмах цих освітніх компонентів має бути передбачена проєктна робота (усна/стендова презентація, демонстрація матеріалів, доповідь, вистава тощо). Контрольні заходи з навчальних дисциплін, викладання яких здійснюється англійською мовою, також проводяться англійською мовою. Рівень знань здобувачів освіти з англійської мови не може бути підставою для зниження підсумкової оцінки з відповідної навчальної дисципліни. Якщо студент, який вивчав фахову навчальну дисципліну англійською мовою, складає залік або екзамен із такої дисципліни перед комісією, форма контролю здійснюється українською мовою.

Документальне оформлення результатів підсумкового контролю з навчальних дисциплін, які викладаються англійською мовою, проводиться українською мовою. Здобувачам освіти, які вивчали фахові навчальні дисципліни англійською мовою, надається право виконувати та захищати кваліфікаційні роботи (проєкти) цією мовою. При цьому кваліфікаційна робота (проєкт) виконується державною мовою, а захист і презентація здійснюються англійською мовою. Обговорення може здійснюватися як англійською, так і державною мовами.

5. ПРОФЕСІЙНО-МОВНИЙ ПОРТФЕЛЬ, ЯК ТЕХНОЛОГІЯ ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Головне завдання викладання іноземної мови полягає в навчанні професійно-орієнтованого спілкування, а саме процес викладання повинен мати прикладний характер.

Реальний “прорив” в якості іншомовної підготовки студентів Університету можливий при умовах внесення суттєвих змін в процес навчання іноземної мови і шляхом впровадження інноваційних освітніх технологій, орієнтованих на професійну сферу, які забезпечують чіткі критерії оцінки мовних компетенцій студентів.

Модернізація процесу іншомовної підготовки в Університеті можлива в межах Європейського мовного портфелю (ЄМП), який у вигляді гнучкого педагогічного інструменту, забезпечує викладача не тільки різноманітним арсеналом лінгводидактичних засобів, а також системою оцінки мовних компетенцій студентів в залежності від реально здобутого ними рівня володіння мовою, що надає можливість рівневого проектування навчальної діяльності.

На підставі дескрипторів загальномовних компетенцій, що надані в ЄМП, можлива подальша розробка критеріїв оцінки мовної поведінки студентів та використання їх в конкретних професійних галузях. Такі дескриптори мають бути контекстуальними, специфічними для кожної окремої програми навчання та орієнтовані на кінцевий результат.

Відповідно до Державного стандарту вищої освіти з напрямів підготовки та спеціальностей були визначені основні сфери діяльності майбутніх фахівців та на підставі аналізу професійних компетенцій, які повинні опанувати студенти під час навчання в університеті. Виникла необхідність розробити професійно мовний портфель (ПМП) для відповідної освітньо-професійної програми навчання.

ПМП є не лише інноваційним навчальним засобом у складі навчально-методичного комплексу, а і сучасною ефективною формою накопичення й оцінювання індивідуальних досягнень студентів, що доповнює традиційні контрольні-оцінювальні засоби. Укладення мовного портфелю підтримує високу навчальну мотивацію в оволодінні іноземною мовою, при цьому дає змогу формувати певні компетентності студентів, зокрема соціокультурну.

ПМП створюється не тільки для самоосвітньої діяльності студента, а й для оцінювання результатів педагогічної діяльності викладача. Творча особистість сучасного викладача іноземної мови характеризується постійним прагненням до самонавчання і професійного самовдосконалення.

Професійно-педагогічний портфель у формі оцінки самоосвітньої діяльності викладача пов'язана з питаннями вивчення динаміки його професійного зростання, з необхідністю відслідкування професійного самовдосконалення та сертифікації рівня володіння мовою під час працевлаштування.

Технологія мовного портфелю надає широкі можливості для оптимізації процесу іноземної підготовки в Університеті, забезпечуючи умови для рефлексії й автономії.

6. ЗАХОДИ ЩОДО РЕАЛІЗАЦІЇ СТРАТЕГІЇ

1. Організаційні

1.1. Організувати проведення нульового контролю рівня володіння мовою студентів першого курсу набору 2023 року та подальших років.

1.2. Провести установчу зустріч з директорами інститутів та науково-педагогічними працівниками кафедр, які приймають участь у викладанні іноземної мови, щодо порядку організації навчального процесу у відповідності до вимог Стратегії. Визначитися з порядком проведення тестування викладачів кафедр іноземних мов та інших кафедр для визначення рівня володіння іноземною мовою.

1.3. Зокрема, унормувати оптимальну кількість здобувачів вищої освіти в академічних підгрупах з вивчення англійської мови.

1.4. Переглянути план підвищення кваліфікації викладачів іноземних мов, а також розглянути заходи щодо підвищення рівня володіння англійською мовою викладачами ДУЕТ.

1.5. Розглянути можливість створення програми сертифікації щодо рівня володіння англійською мовою для учасників академічного процесу в ДУЕТ та зовнішніх стейкхолдерів.

2. Науково-методичні

2.1. Систематично оновлювати та затверджувати загально університетські силабуси з іноземних мов, зокрема «Англійська мова професійного спілкування та основи перекладу» та «Ділові комунікації та культура мовлення» для студентів другого (магістерського) рівня.

2.2. Систематично проводити аналіз дескрипторів компетенцій у відповідності до європейської рівневої школи з метою їх практичного використання в системі оцінювання рівня володіння іноземною мовою здобувачами вищої освіти ДУЕТ.

Використані джерела

1) Концептуальні засади державної політики щодо розвитку англійської мови у сфері вищої освіти. Проект. 2023. <https://mon.gov.ua/ua/npa/pro-stvorennya-robochoyi-grupi-z-viznachennya-konceptualnih-zasad-derzhavnoyi-politiki-shodo-rozvitku-anglijskoyi-movi-u-sferi-vishoyi-osviti>

2) Методичні рекомендації щодо забезпечення якісного вивчення, викладання та використання англійської мови у закладах вищої освіти України. Проект наказу. 2023. <https://mon.gov.ua/ua/news/mon-proponuye-do-gromadskogo-obgovorennya-proyekt-nakazu-metodichni-rekomendaciyi-shodo-zabezpechennya-yakisnogo-vivchennya-vikladannya-ta-vikoristannya-anglijskoyi-movi-u-zakladah-vishoyi-osviti-ukrayini>

3) Bolitho, R. and West, R. (2017). The internationalisation of Ukrainian universities: the English language dimension. Kyiv: British Council. URL: http://www.britishcouncil.org.ua/sites/default/files/2017-10-04_ukraine_-_report_h5_en.pdf;

4) Borg, S. (2019). The impact of the English for universities project on ESP and EMI in Ukrainian higher education. British Council Ukraine.

Доцент кафедри міжнародних відносин, к.пед.н.

Кіра ВИШНЕВСЬКА

ПОГОДЖЕНО на засіданні науково-методичної ради 25.10.2023 р. (протокол №2)

Голова науково-методичної ради,
в.о. проректора з науково-педагогічної
та навчальної роботи

В.о. проректора з наукової роботи
та міжнародних зв'язків

Начальник юридичного відділу

В. ОРЛОВ

С. ГУШКО

О. СЛІСАРЕНКО